

Wat kost een lam?

Karin Bekkers (Boerenbond Deurne) en Wilma Wolters

Het duurt op de meeste bedrijven nog even, maar het is goed om er alvast over na te denken: de lammerperiode. Het is ten slotte het duurste seizoen, maar tegelijkertijd de belangrijkste tijdspanne om een jaar later nóg betere dieren aan de melk te krijgen.

In 2012 lagen de kosten per opgefokt lam gemiddeld op zo'n 210 euro. Dat vertelde Karin Bekkers van Boerenbond Deurne in juni dit jaar aan een groep vrouwelijke geitenhouders. Zij organiseerde toen de tweede vrouwenstudiedag voor klanten-geitenhouders van de voerproducent. Bekkers was erg tevreden met de komst van zo'n 35 vrouwen. "Slechts een enkeling had de kosten van de lammeropfok op het eigen bedrijf precies voor ogen. Bewustwording van die kosten en het uitwisselen van ervaringen en ideeën was het belangrijkste doel van de dag." En dat is nou ook juist de intentie van dit verhaal.

Veel ruwvoer goedkoper

Natuurlijk variëren de opfokkosten per jaar en ook tussen bedrijven. Maar des te interessanter is het om de kosten uit te splitsen en ze naast deze gemiddelde cijfers te zetten. Waar zitten de verschillen? Waar kun je, enook belangrijk, waar wil je op besparen? Bekkers koos er in haar overzicht voor om

twee rantsoenen door te rekenen: een waar de lammeren vanaf een maand of vier, vijf ruwvoer krijgen, en een rantsoen bestaande uit krachtvoer en stro. Het rantsoen met veel ruwvoer pakt goedkoper uit dan de *ad libitum* krachtvoervariant; resultaat was een verschil van ruim 11 euro per lam.

Dat het ruwvoerrantsoen goedkoper is, blijkt ook voor voorgaande jaren te gelden, zo rekende Bekkers uit. De gemiddelde opfokkosten per lam lagen in 2010 zeker zo'n 40 euro lager. Toen waren de prijzen voor krachtvoer, stro en ook melkpoeder een stuk lager. "Stro is bijna twee keer zo duur geworden in twee jaar tijd", aldus Bekkers. "En ik voorzie niet dat de grondstoffen voor krachtvoer echt in prijs zullen gaan dalen de komende tijd." Bekkers vindt het nu dan ook belangrijker dan ooit om het maximale uit de opfok te halen. Bekkers: "Door regelmatig enkele lammeren te wegen, kun je een eigen groeicurve ontwikkelen, waaruit precies op te maken is waar de bedrijfsspecifieke verbeterpunten liggen. Ook kan er tijdig bijgestuurd worden op basis van deze wegeningen."

Aandachtspunten

Hoewel duidelijk blijkt dat een ruwvoerrantsoen voor lammeren goedkoper uitpakt dan een krachtvoerrantsoen, plaatst Bekkers enkele kanttekeningen. "We weten niet of de lammeren die je met de twee rantsoenen opfokt en de melkgeiten die zich daaruit vormen verschillen. Krijg je bij beide systemen een goed ontwikkelde melkgeit? Als je onbeperkt brok voert, zullen lammeren sneller groeien in de korte periode, maar heb je dan uiteindelijk een hoogproductieve melkgeit of een vleesvarken opgefokt?" Bekkers is nu ook bezig met een proef waarin het geboortegewicht van lammeren wordt gemeten en de groei van de dieren wordt gevolgd. Eerste conclusie lijkt dat lammeren

Foto: Wilma Wolters

Vanaf dag 2 worden veel lammeren in allerhande boxen en kratten opgevangen.

met een laag geboortegewicht (2 tot 3 kg) structureel onder de gemiddelde groeicurve blijven, maar dat het verschil met lammeren met een gemiddeld geboortegewicht van 3 tot 4 kg minimaal is. Lammeren met een hoog geboortegewicht (4 tot 5 kg) hebben een voorsprong in de beginperiode, maar komen daarna op dezelfde curve als die van de gemiddelde lammeren (geboortegewicht 3 tot 4 kg). Bekkers: "Op het moment zijn we deze dieren aan het volgen in de eerste lactatie en willen we kijken wat voor invloed het geboortegewicht, speengewicht en -leeftijd en de uiteindelijke worpgrootte en aflamgewicht hebben op de eerste lactatie." Om een goede melkgeit te creëren, is uiteindelijk een goede pens- en karkasontwikkeling hetgeen waar het om draait. "Belangrijk is om te kijken naar het rantsoen van de melkgeiten. Bestaat dat uit ruwvoer, dan is het verstandig om de lammeren ook ruwvoer te geven, zodat ze leren hoe ze dit moeten verwerken."

Uitval is een ander punt. "Gemiddeld genomen komt zo'n 75 procent van de lammeren die worden opgezet op een leeftijd van 1 jaar aan de melk. Een deel van de dieren komt later aan de melk en een deel valt uit. Analyseren waarom lammeren uitvallen, is aan te raden." Bekkers en haar collega's zien in de praktijk nog te veel schade door longproblemen en coccidiose, wat op verschillende bedrijven jaarlijks terugkeert. Tot slot ziet Bekkers ook bij de drachtige dieren aandachtspunten. "De lammeren krijgen tot aan het dekken vaak veel aandacht, maar als ze eenmaal gedekt zijn, verslapt meestal de aandacht. Ik denk dat op veel bedrijven hier nog wat te verbeteren valt waardoor extra groei en ontwikkeling behaald kan worden in deze periode." Voorop staat dat een lam aangedekt wordt boven de 35 kg lichaamsgewicht. "Lichtere lammeren zijn nog niet voldoende uitgegroeid en uiteindelijk beperkt dit een maximale melkproductie."

Praktijklocaties

In de tabel zijn naast de cijfers die Bekkers verzamelde ook de opfokkosten gezet van drie praktijkgevallen (omgerekend naar 365 dagen). Zaken die direct in het oog springen als deze met elkaar worden vergeleken, zijn de gemiddeld hogere melkpoederkosten. Met name praktijklocaties 1 en 3 blijken de lammeren net iets te lang aan de melk te houden. Lammeren doen het natuurlijk erg goed op melk, maar bij een speenmoment dat een paar dagen later ligt, tikken de kosten van bijna 2 euro per kg melkpoeder hard door. De praktijk laat vaak wel zien dat dieren die zwaarder gespeend worden minder last hebben van een speendip, dus dit zou wellicht kunnen opwegen tegen de extra kosten van de melkpoeder.

De krachtvoerkosten op praktijklocatie 3 lopen hoog op. Op dit bedrijf wordt het onbeperkt krachtvoer verstreken in extreme mate doorgevoerd. Op een leeftijd van 5 tot 6 maanden kregen de lammeren daar gemiddeld 1,5 kg brok per dag. Dat zorgt ervoor

Opfokperiode 1 jaar

Bron: Boerenbond Deurne

Er zijn berekeningen gemaakt voor een rantsoen met veel ruwvoer en voor een rantsoen met onbeperkt krachtvoer (lammerbrok). Er is uitgegaan van de aankoop van ruwvoer.

	Verbruik (in kg)	Prijs (€ per kg)
Melkpoeder	12	1,90
Krachtvoer (veel ruwvoer)*	125	0,27
Krachtvoer (onbeperkt)**	238	0,27
Ruwvoer (veel ruwvoer)	250	0,18
Ruwvoer (onbeperkt)	137	0,18
Stro	103	0,16

* Gemiddeld over de hele periode 0,4 kg krachtvoer per dag.

** Gemiddeld over de hele periode 0,8 kg krachtvoer per dag.

Foto: Wilma Wolters

Het voorgeschotelde rantsoen bepaalt in belangrijke mate de hoogte van de opfokkosten en natuurlijk van de gezondheid.

Foto: Boerenbond Deurne

De vrouwenstudiedag van Boerenbond Deurne over het opfokken van lammeren werd goed bezocht.

dat je bij 8 tot 10 maanden leeftijd al snel op 2 kg brok per dier per dag uitkomt. Hogere dierenarts- en medicijnkosten op de drie praktijklocaties komen vooral doordat hier wel entingen zijn meegenomen. Locatie 2 strooit daarbij weinig stro in de hokken en zal wellicht eerder zieke dieren zien. Locatie

3 belt in verhouding al snel de dierenarts; bij een snotneus bij een van de dieren staat de dierenarts op de stoep. Verder moet gezegd dat de praktijklocaties in dit overzicht geen van alle kosten hebben meegenomen voor mest, destructie, afschrijving van de drinkautomaat en energiekosten

en dat zij een lagere arbeidsvergoeding berekenen. Conclusie uit de cijfers van de praktijklocaties lijkt dezelfde te kunnen zijn als die Bekkers trekt: een opfokrantsoen met meer ruwvoer is goedkoper dan een rantsoen met veel krachtvoer. ✓

Opfokkosten per lam per jaar

	Onderzoek Boerenbond Deurne		Praktijklocaties		
	veel ruwvoer	onbeperkt krachtvoer	locatie 1	locatie 2	locatie 3
Melkpoeder	22,80	22,80	34,70	25,89	32,89
Krachtvoer	33,75	64,26	58,92	59,26	88,93
Ruwvoer	45,00	24,66	8,18***	12,35	6,81
Mineralen	0,20	0,20			
	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +
Totale voerkosten	101,75	111,92	101,80	97,49	128,63
Stro	16,48	16,48	16,67	6,73	15,48
Dierenarts en medicijnen*	15,00	15,00	16,91	26,32	28,51
Energiekosten	2,05	2,05			
Afschrijving/onderhoud/huur drinkautomaat	1,84	1,84	1,38		
Destructiekosten	0,15	0,15			
Overig (mest, arbeid, onderhoud)**	49,60	49,60	39,46	35,73	53,83
	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +
Kosten per opgefokte geit	186,87	197,04	176,22	166,27	226,45
10% uitvalskosten (niet-aflammeren)	18,69	19,70			
	+ +	+ +			
Totale kosten per opgefokte geit	205,56	216,74			

* Boerenbond Deurne heeft de gemaakte dierenarts- en medicijnkosten voor bokken niet meegerekend, evenals de Q-koortsentingen.

De praktijklocaties hebben de kosten voor bokken ook niet meegerekend, maar wel de entingen in de medicijnkosten meegenomen.

** In het onderzoek van Boerenbond Deurne is voor arbeid 3 uur à 10 euro meegenomen. Oornummers zijn niet in de berekening meegenomen.

*** Opfoklocatie 1 kent waarschijnlijk een deel van de ruwvoerkosten toe aan de strokosten.

NB. Wil je echt volledig zijn en de kosten van een opgefokt, drachtig lam weten, dan zou je ook de kosten van aankoop van een lam ((50-100 euro per lam) en de kosten van het dekken (opfok van de bok) mee moeten nemen.